duiding

Rony Geers - K.U.Leuven

duiding

"CO2-verdoving van varkens rijp voor praktijk"

29 DECEMBER 2008 – LAATST BIJGEWERKT OM 4 APRIL 2020 15:52

Lees meer over:
Interview

De Nederlanders en Duitsers zijn zinnens om straks alleen nog varkens te commercialiseren die onder verdoving gecastreerd worden. Kan onze varkenssector achterblijven? In de zoektocht naar diervriendelijke alternatieven voor de onverdoofde castratie heeft het Zoötechnisch Centrum van de K.U.Leuven een oude techniek vanonder het stof gehaald. Hierover voelden we directeur Rony Geers aan de tand.

Hoelang zijn jullie bij het Zoötechnisch Centrum al bezig met het dossier van de varkenscastratie?

Rony Geers: Onze proefhoeve heeft zich de voorbije dertig jaar vooral verdienstelijk gemaakt met contractonderzoek naar de optimalisering van voederrantsoenen voor varkens en pluimvee, en ook in de schapensector genieten we ruime bekendheid. Eigenlijk zijn we ons pas in januari 2007 gaan bezighouden met de castratie van varkens. Ondanks de toenemende druk van de publieke opinie stelden we immers vast dat het debat over haalbare alternatieven niet of nauwelijks opschiet. Tijdens de rondetafel die Leterme organiseerde, werd gepraat over chirurgische castratie met lokale verdoving, immunocastratie, gesekst sperma, genetische selectie en managementtechnieken in combinatie met detectie aan de slachtlijnen. Over verdovingstechnieken door middel van gas werd blijkbaar met geen woord gerept.

Zelf was u niet uitgenodigd voor die bijeenkomst?

Nee, maar achteraf had ik samen met mijn collega Bert Driessen van de Katholieke Hogeschool Kempen wel het gevoel dat we beiden een steentje kunnen bijdragen in de discussie. Tien jaar geleden heeft ons onderzoekscentrum immers proeven uitgevoerd in verband met de stressgevoeligheid bij varkens. Daarbij maakten we onder meer gebruik van mondmaskers waarmee we de dieren met behulp van een gas verdoofden.

Als het dan toch de bedoeling is om als tussenstap naar een castratieverbod een goedkope en arbeidsvriendelijke verdovingstechniek te gebruiken, leek het ons geen slecht idee om die mondmaskers weer vanonder het stof te halen. In het verleden gebruikten we die in combinatie met halothaan, een dampvormig anestethicum dat nogal wat risico's inhoudt voor zowel het toedienende personeel als de dieren. CO2 is een veel betere optie, ook al omdat onze slachthuizen met dit gas al veel ervaring opgedaan hebben. Met de financiële steun van de Katholieke Hogeschool Kempen konden we een proefproject opstarten.

Is het wel de moeite om te investeren in verdovingstechnieken? Iedereen zit te wachten op een middel dat een castratieverbod mogelijk maakt.
Wij geloven niet dat de eerstkomende jaren een techniek voorhanden zal zijn om dat verbod in te voeren. De Denen proberen al tien jaar berengeur te detecteren aan de slachtlijn, maar dat is nog altijd geen onverdeeld succes. Daarnaast kan men de selectie van de varkensstapel zodanig bijsturen dat het vlees van mannelijke varkens niet langer een berengeur afscheidt bij verhitting. Uit onderzoek blijkt echter dat je dan moet raken aan het testosterongehalte van de dieren, waardoor de groei en de reproductie achteruitgaan. Het gebruik van gesekst sperma vergt voorlopig nog veel arbeidstijd, vereist een ingewikkelde inseminatiemethode en het eindresultaat is niet altijd bevredigend. Misschien is de immunocastratie op dit ogenblik de meest aantrekkelijke piste. Maar waarom gebruikt slechts een kwart van de Australische varkensboeren het vaccin van Pfizer terwijl dat middel er nota bene al negen jaar beschikbaar is op de markt?

Euh... weet ù het?
Immunocastratie vermijdt niet alleen de berengeur, maar zorgt er ook voor dat behandelde beren sneller groeien dan bargen. Alleen, dat is allemaal veel gemakkelijker gezegd dan gedaan. De boeren moeten immers twee injecties toedienen, waarvan de tweede achttien weken na de geboorte plaatsgrijpt. Je moet goed weten dat de varkens op dat ogenblik al rond de negentig kilogram wegen. En om optimaal gebruik te kunnen maken van het extra groeipotentieel bij de mannelijke varkens zouden boeren hun bedrijfsmanagement fameus moeten bijsturen. Eigenlijk moeten ze de bargen en gelten dan gescheiden opfokken. Eenmaal het vlees van die varkens in de winkelrekken ligt, zal men de consument er ook nog eens moeten van overtuigen dat de chemische castratie van de dieren geen uitstaans heeft met hormonen. En tot slot nog dit: varkens worden door fysieke castratie aangetast in hun integriteit, maar is dat

ook niet het geval bij de toediening van een vaccin dat hun teelballen doet verschrompelen?

Als we dan toch nog een aantal jaren moeten opteren voor castratie onder verdoving, zouden we kunnen kiezen voor lokale verdoving?
Uit eigen ervaring weten we dat de injectie zo pijnlijk is dat ze een gekrijs van meer dan negentig decibel veroorzaakt. Dat is genoeg om voor blijvende gehoorschade bij de varkensboer te zorgen. En na een kwartier moet de landbouwer hetzelfde dier weer vastpakken om een sneetje te maken, wat gepaard gaat met dezelfde hoeveelheid decibels. De CO2-verdoving die wij promoten, is eenvoudig, goedkoop en veroorzaakt geen hels lawaai. Die techniek kan ook meteen toegepast worden op bedrijfsniveau.

Hoe zijn jullie in de praktijk tot die conclusie gekomen?
Heel simpel. We hebben onze vroegere gasverdoving weer uit de kast gehaald en hebben de diervriendelijkheid van die techniek in ons onderzoekscentrum vergeleken met de beschikbare alternatieven. Let op, CO2-verdoving is niet dé perfecte oplossing omdat de varkens aversief gedrag vertonen van zodra ze het prikkelende gas via de mondmaskers toegediend krijgen. Je moet afwegen wat het beste is: de pijn bij een verdovende injectie of de prikkeling van het gas. In de Angelsaksische en Scandinavische landen heeft men een afkeer voor gasverdoving, maar ik heb daar een andere mening over.

Hoelang duurt de hele ingreep met behulp van CO2-verdoving?
In eerste instantie verdoofden we de varkens tot ze spierkrampen vertoonden, aangezien dat het signaal is dat de verdoving goed werkt. Maar toen we met die aanpak bij de varkensboeren arriveerden, zagen ze dat niet echt zitten. Om het werk enigszins te automatiseren, werken ze liefst met vaste verdovingstijden. Dus hebben we onze techniek nu zo ingesteld dat het gas gedurende 25 seconden toegediend wordt, waarna de dieren ongeveer tachtig seconden volledig verdoofd zijn. We hebben becijferd dat de castratie met CO2-verdoving per big een gemiddelde arbeidstijd van zo'n 48 seconden vergt. Bij de klassieke castratie zoals die vandaag wordt uitgevoerd, is dat 17 seconden. Voor de varkenshouders is dat een belangrijk element in de discussie, maar eigenlijk moet je dat bijkomende werk beschouwen als hun investering in een beter dierenwelzijn. Bovendien zou tegenover dit engagement een vergoeding kunnen geplaatst worden, zoals in Nederland het geval is.

Momenteel volgen de Nederlandse varkenshouders cursussen om te leren omgaan met gasverdoving. Heeft u dan niet het water uitgevonden?
Een uitvinder ben ik allerminst, maar tot voor kort werkten de Nederlanders nog met een procedé waarvan ik op basis van vroegere ervaringen wist dat het niet zou werken. Onze noorderburen wilden namelijk vijf à zes biggen tegelijk verdoven in een soort gaskamertje. Die werkwijze leidt echter tot verhoogde sterftecijfers omdat de biggen die door de veehouder het laatst opgepakt worden om te castreren veel langer aan het gas blootgesteld worden dan hun collega's die eerst aan de beurt komen. De Nederlanders zijn nu ook omgeschakeld naar individuele verdoving, maar ik weet niet in welke mate dit het gevolg is van de contacten die ons onderzoekscentrum gehad heeft met Wageningen Universiteit. Misschien duurt de castratie op onze manier iets langer, maar een varkensboer die een big in zijn hand vasthoudt, voelt ten allen tijde wat er met het dier gebeurt en kan desnoods nog bijsturen.

Wanneer gaan de Vlaamse varkensboeren aan de slag met uw CO2-verdoving?
Dat is een goeie vraag. Ik meen begrepen te hebben dat alle betrokken partijen binnenkort een soort intentieverklaring zullen ondertekenen om dit dossier vooruit te helpen. De Vlaamse regering zou bereid zijn om samen met de stakeholders een onderzoeksproject te financieren dat de castratie finaal moet overbodig maken. Het ILVO zal hierbij een belangrijke rol spelen, terwijl wij samen met DGZ ingeschakeld zouden worden om in het verlengde van onze lopende samenwerking en in afwachting van andere methodieken lesgevers op te leiden die de boeren vertrouwd kunnen maken met CO2-verdoving. De opleiding van boeren is erg belangrijk opdat ze overtuigd zouden raken om de techniek toe te passen. Ik heb alleszins een positief voorgevoel omdat we al mensen van verschillende belangengroepen over de vloer gekregen hebben. Veva heeft in haar ledenblad positief gerapporteerd, met de randbemerking dat de varkenshouders de meerkosten natuurlijk graag zouden terugverdienen. Ook onderzoekers van het ILVO en ambtenaren van de landbouwadministratie zijn langs geweest, en zij waren na onze demonstratie eveneens aangenaam verrast omdat de CO2-verdoving echt eenvoudig is en bovendien goed werkt. Binnenkort zullen we onze methode voor een finale evaluatie voorstellen aan de werkgroep die zich in de schoot van de Raad voor Dierenwelzijn bezighoudt met varkenscastratie.

Welk materiaal moeten de boeren zich aanschaffen om een CO2-verdoving uit te voeren?

Het enige wat ze nodig hebben, zijn een gasfles, een ontspanner en een gasmasker. In Nederland hebben een aantal bedrijven intussen een toestel op de markt gebracht dat het mogelijk maakt om meerdere biggen tegelijkertijd individueel te verdoven. De kostprijs bedraagt ongeveer duizend euro. Ik kan me voorstellen dat die bedrijven hun producten graag ook op de Vlaamse markt zouden slijten.

Alle Nederlandse supermarkten storten voortaan drie cent per kilo ingekocht varkensvlees in een fonds waarmee varkenshouders financieel gecompenseerd worden voor het verdoofd castreren van biggen. Is bij ons ook een soort fonds in de maak?
Hierover heb ik persoonlijk nog geen signalen ontvangen. Het zou dus best wel eens kunnen dat onze varkenshouders zelf voor de kosten zullen moeten opdraaien indien in Vlaanderen geen ketenaanpak uit de bus komt. Dat is misschien erg, maar anderzijds is duizend euro in een bedrijfsboekhouding ook niet het einde van de wereld als je met die investering het imago en de eigen arbeidsomstandigheden kan verbeteren. Om dan nog maar te zwijgen over de mogelijkheid dat exportmarkten in het gedrang komen indien onze veehouders helemaal niks ondernemen. In Nederland en Duitsland werkt men aan de implementatie van verdovingstechnieken, terwijl die in landen zoals Zwitserland en Noorwegen vandaag al toegepast worden. Het zou me verbazen dat onze varkenssector niet wakker ligt van die evolutie.

Staat de wetgever toe dat onze varkensboeren hun biggen een CO2-verdoving toedienen?
Narcose is het exclusieve bevoegdheidsdomein van de dierenarts. Eigenlijk mogen de varkenshouders ook alleen maar castreren omdat destijds een uitzondering werd ingeschreven in de wetgeving. Een gelijkaardige uitzondering zou nu moeten toegestaan worden om ervoor te zorgen dat boeren op een legale manier hun varkens kunnen verdoven. Indien onze politici van goede wil zijn, kan die bijsturing zeer snel gebeuren. In Nederland heeft men trouwens ook de wetgeving moeten aanpassen.

Varkenshouders moeten nog andere pijnlijke ingrepen uitvoeren zoals het knippen van tanden en het couperen van staarten…
Het is perfect mogelijk om die ingrepen tijdens de verdoving en dus samen met de castratie uit te voeren. Op die manier kunnen de varkenshouders hun arbeidsefficiëntie een stuk verhogen.

Gaan jullie op het vlak van varkenscastratie nog bijkomend onderzoek uitvoeren?
Sinds vorige maand werken we samen met de Katholieke Hogeschool Kempen aan een project dat zich buigt over de nazorg van biggen die onder verdoving gecastreerd werden. Uit intensieve gedragsobservaties blijkt dat de dieren nog drie à vier dagen na de ingreep fysieke pijn lijden. We zoeken naar een manier om de wonde bij castraties zo snel mogelijk te laten genezen en naar een goede strategie inzake pijnbestrijding. Een voordeel in vergelijking met de onverdoofde biggencastratie is dat de verdoving ervoor zorgt dat weefsel niet onnodig gescheurd raakt als gevolg van tegenstribbelen. Verder hebben we nog onderzoeksprojecten lopen rond groepshuisvesting voor zeugen, de impact van het dierenwelzijn bij de slacht op de vleeskwaliteit en de relatie tussen omgevingsverrijking en staartbijten. We bestuderen dus welk soort speelgoed varkens leuk vinden en hoelang ze ermee spelen. Varkens zijn van nature dieren die hun omgeving graag exploreren. Tot slot werken we in opdracht van de federale overheid ook mee aan de verplichte opleiding van veetransporteurs.

Nog niet zolang geleden meenden veehouders dat het dierenwelzijn automatisch in orde is indien de productiecijfers goed zijn?
(lacht) In het wetenschappelijk onderzoek is men uiteraard al lang afgestapt van die zienswijze. Men is zich steeds meer op afwijkingen gaan concentreren als maatstaf voor het dierenwelzijn. Vandaag oriënteren onderzoekers zich echter naar positieve gedragingen om er echt zeker van de zijn dat dieren zich goed in hun vel voelen. Een varken dat geen stereotiep gedrag vertoont, is niet per definitie gelukkig, hé. Het voordeel van de nieuwe aanpak is dat ook het management van de boer in beeld gebracht wordt. Een moderne huisvesting is immers nog geen garantie op voldoende dierenwelzijn, terwijl dieren zich in een verouderde infrastructuur wel thuis kunnen voelen indien de boer zich om hen bekommert zoals het hoort. Om op het vlak van dierenwelzijn resultaat te boeken, moeten infrastructuur, boer en veestapel een goed op elkaar ingespeelde drie-eenheid vormen.

VILT vzw

Bd Simon Bolivar 17
1000 Bruxelles

Contact

M • info@vilt.be

Volg ons op:

screenreader.visit us on our facebook page: https://www.facebook.com/vilt.nieuws/
screenreader.visit us on our linkedin page: https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/
screenreader.visit us on our instagram page: https://www.instagram.com/vilt.nieuws
screenreader.visit us on our x page: https://x.com/vilt_nieuws
screenreader.visit us on our bluesky page: https://bsky.app/profile/viltnieuws.bsky.social

---

© 2026 VILT vzw, all rights reserved |
Privacy policy
Copyright
Cookie Policy
Cookie instellingen aanpassen

Crafted by Brigada